

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfsova ul. 1/1. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Najvišji zakon.

Ljubo D. Jurkovič.

Naše ljudstvo ni politično zrelo ter ni politično orijentirano. V tem stanju se ne nahajajo samo širši sloji našega naroda, temveč tudi vsa naša inteligenca.

To smo videli zelo jasno v prvih dneh našega splošno narodnega osvobojenja in to vidimo, na žalost, tudi danes v precejšnji meri.

Vse naše takozvane stranke niso pravilno razumele svoje naloge — da politično vzgojijo narod. Nasprotno pa so povzročile med ljudstvom pravo zmešnjavo in politično desorientacijo.

Narod, ki je pričakoval od narodne svobode razne dobrine, ni samo razočaran, temveč živo čuti neprijetna bremena, ki ovirajo vsak napredek. To se čuti zlasti na gospodarskem polju.

Politične stranke, zlasti naše takozvane »prečanske«, so dobili večinoma v roke nespodobni ljudje, tako, da so te stranke »delale« in vodile borbo za vse, samo ne za izboljšanje stanja širokih ljudskih slojev, onih slojev, ki so v minulih vojnah največ trpeeli in ki tudi sedaj največ trpijo.

Ako pogledamo naše slovenske razmere, vidimo, da niti ena slovenska stranka ni pravilno razumela svoje naloge, da ni niti ena resno in stvarno pogledala v oči novi situaciji, ki je nastala po našem osvobojenju in ujedinjenju, in da vsled tega niti ena stranka ni umela delati za življenske interese slovenskega naroda, za one interese, ki bi narodu jasno pokazali, da mora od svobode pričakovati boljše čase.

In kaj vidi vsak dan ljudstvo v Sloveniji?

Vidi, da se nihče ne interesira resno zanj, da ga njegovi »voditelji« hujskajo in da ga držijo daleč od vseh javnih poslov in državne uprave.

Široki sloji v Sloveniji so se večinoma organizirali v Slovenski ljudski stranki. Ta stranka skrbi v prvi vrsti za interese klera ter ni prava »ljudska« stranka, kakor se imenuje.

Ljudstvo je dalo na zadnjih volitvah 21 mandatov SLS. Minulo je celo leto in ljudstvo mora drago plačati te svoje mandatorje. Naj nam povejo, kaj so do sedaj storili za ljudstvo? Kakšne uspehe je dosegla njihova politika? Ali je kaj upanja, da bo njihova nespa-

metna politika vsaj v doglednem času prinesla kakšen viden uspeh za ljudstvo?

Politika SLS in pisanje njenega časopisa je posvečeno sistematičnemu širjenju medsebojnega sovraštva in nezaupanja napram enokrvnim bratom — izpodkopavanju temeljev naše države. To je vse, kar dela SLS. Drugega nam absolutno ne more pokazati.

Toda kaj pravi na to ljudstvo? Ono ne more čakati, ker ga težijo mnoga zla in nevolje. Ljudstvo se mora prebuditi iz mrtvila. K temu ga morajo prisiliti mnoga zla in ljudstvo bo reklo glasno in odprto: zadosti je!

Ljudstvo noče več slišati o raznih obljubah in nekakih avtonomijah, ono si hoče izboljšati svoje stanje in hoče videti dobrine svobode. Angleški narod nima ustave in vendar živi. Ustava ni vse. Zato je nespametno, izgubljati čas za ustavno borbo. Še bolj nespametno pa je uvajati v to borbo široke ljudske sloje. Ljudstvo nima od te borbe ničesar, prav ničesar. Ljudstvo hoče dela, resnega dela. Z delom se bo godilo našemu ljudstvu dobro in če bi bila naša ustava najslabša, brez dela pa se bo godilo našemu ljudstvu slabo in če bi imeli tudi najboljšo ustavo. Torej je res nespametno, da trosi SLS vse svoje moči s tem vprašanjem.

Večji del slovenske inteligence in tudi precejšnje število slovenskega naroda se je organiziralo v demokratski stranki. Tej stranki je od početka njenega postanka manjkalo pravega vodstva.

Radi mnogih pogreškov in čudnih metod vodstva JDS je narod po vrsti zapuščal njene vrste, inteligenca pa se je počasi povlekla. Mnogo razočaranih je izstopilo iz vsake politične borbe.

Demokratska stranka na vladi in v opoziciji se je tako zamerila narodu, da je na zadnjih volitvah izgubila vse mandate. JDS razpolaga sedaj samo z ljubljanskim mandatom, ki najbolje karakterizira to stranko.

Treba je, da se spomnimo na kratko slučaja z ljubljanskim mandatom, pa nam bo jasno, da delovanje JDS samo desorijentira našo javnost in da mnogo ljudi odbija od političnega dela.

Kakor je znano, JDS ni mogla v Ljubljani sama izvojevati svojega mandata. V to ji je bila potrebna pomoč Narodne napredne stranke. V to svrbo je prišlo do nismenega

sporazuma med tema dvema strankama. Po tem sporazumu bi moral kandidat JDS prof. Reisner vršiti svoj mandat v skupščini najdalje do 1. januarja 1924. Po tem roku bi ga moral zamenjati kandidat NNS dr. Vladimir Ravnihar.

Na podlagi tega sporazuma sta šli obe stranki v volilni boj in sta zmagali. Prof. Reisner je prevzel svoj mandat, toda ko je prišel čas, da preda svoj mandat dr. Ravniharju, ni hotel tega na noben način storiti. To njegovo postopanje je odobrilo vodstvo JDS v Ljubljani in Beogradu.

Glavni razlog, da je JDS odrekel dr. Ravniharju mandat je bil v stvari ta, ker se je bala, da bi dr. Ravnihar s svojim mandatom pomagal radikalni vladi g. Pašića!

Nista minula niti dva meseca od tega, in prof. Reisner sam pomaga s svojim mandatom vladi g. Pašića, torej dela isto, česar se je preje bal, da ne bi storil dr. Ravnihar!

Poglejte časopisje JDS od začetka tega leta pa do danes (smo komaj v začetku aprila) in gotovo se vam bo v glavi zmešalo in ne boste ničesar razumeli. Ali je JDS grešila preje, ali greši sedaj?

Mislimo, da je grešila preje in da sedaj počasi uvideva svoje grehe. Ako bo JDS vse svoje grehe popravila tako, kakor je treba, tega mi naprej ne moremo vedeti. To bomo videli.

V vsakem slučaju pa je jasno, da tako neresno vodstvo politike in politične borbe povzroča mnogo zmešnjavo med širokimi ljudskimi sloji, da se troši brez potrebe mnogo energije in se ubija v narodu vera v boljšo bodočnost.

Drugih manjših strank se nočem niti dotakniti.

Tako stanje pa ni samo v Sloveniji. Tako je tudi na Hrvaškem, kjer vodi narod v glavnem Radićeva HRSS. Take razmere so tudi v Bosni, kjer se ljudstvo organizira na verski podlagi. Take so razmere v vseh krajih naše države.

Edina svetla točka v splošni desorientaciji je Narodna radikalna stranka, ki ima tudi kako svojo slabost, ki pa edina ve, kaj hoče, ki edina dela in zna delati.

NRS mora v tej splošni zmešnjavi med maso politično nezrelega in neorijentiranega naroda iskati potov in načinov, kako naj drži vse to skupaj, kako naj vodi naprej državno krmilo, ne da bi dopustila, da se zruši ono, kar se je doseglo s tako mnogimi dragocennimi žrtvami.

NRS je v zadnjih letih naše zgodovine rešila državo pred mnogimi notranjimi in zunanjimi krizami. S svojim žilavim delom je dovolj dokazala tudi danes, da je njena politika edina, ki more privedi narod v boljšo bodočnost uvidevajo tudi vse njeni nasprotniki. Zato vidimo, kako mnogi, ki so nanjo metali kamenje, v času, ko prevlada pri njih pamet, takoj spremenijo svoje mišljenje ter pišejo in priznavajo, da *brez NRS ne more biti prave državne politike!*

To dela danes JDS, SKS, NNS, NSS, jutri pa bosta to delali tudi SLS in HRSS. Mi smo o tem prepričani in zato gremo z zaupanjem med narod, med široke sloje, in ga pozivamo, naj stopi v naše vrste — v vrste močne in velike NRS.

Politika vseh strank v Sloveniji je dokazala, da nobena od sedanjih ne zasluži ljudskega zaupanja.

Narodna skupščina.

Sprejetje državnega proračuna. — Odhod opozicije.

V soboto 29. marca dopoldne ob 9. uri je otvoril predsednik skupščine Ljuba Jovanović prvo redno sejo po rešitvi vladne krize. Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje proračunske razprave.

Pred otvoritvijo skupščine je zasedel opozicijski blok vse sedeže na levi. Klerikalci, ki so bili doslej na desnici, so šli tudi na levo. Nemci in džemijetski poslanci so zavzeli prejšnje klerikalne sedeže, dočim so radikalni poslanci ostali v centru.

Skupščinski tajnik je prebral najprej kraljev ukaz o ostavki homogene radikalne vlade in nato kraljev ukaz o imenovanju nove Pašićeve vlade. Ko sta bila kraljevska ukaza prebrana, so stopili v dvorano vsi v Beogradu prisotni radičevski poslanci. Zavzeli so sedeže na skrajni levi. Opozicionanci so jim navdušeno ploskali, pri čemur je prišlo do dolgega prerekanja, ter je moral predsednik skupščine prekiniti sejo.

Po otvoritvi seje se je prijavil k besedi zemljoradnik Voja Lazić, ki je izjavil, da je predsednik skupščine samovoljno določil dnevni red seje ter je predlagal verifikacijo radičevskih mandatov. Predsednik Jovanović je ugotovil, da je bil dnevni red pravilno določen na zadnji skupščinski seji. Takoj po tej ugotovitvi je pričela opozicija s tehnično obstrukcijo. Opozicionanci, zlasti zemljoradniki so pričeli strašno vpiti. Nastala je splošna zmešnjava ter je morala biti seja zopet prekinjena.

Nadaljevanje seje se je pričelo z viharo obstrukcijo opozicionalcev, ki so hoteli tolmačiti predpise v skupščinskem poslovniku po svoje ter so dejali, da imajo pravico glasovanja tudi oni poslanci, ki še niso prisegli in katerih mandati še niso verificirani. Skupščinski predsednik je odločno branil pravilno stališče, da ti poslanci po poslovniku nimajo glasovalne pravice. Podpredsednik skupščine Bakić je odredil poimensko glasovanje o predlogu, ki je vseboval 1. odstavek, da je tolmačenje poslovnika s strani skupščinskega predsednika pravilno in da je predsednik postopal v smislu poslovnika pri določitvi dnevnega reda, in 2. odstavek: stališče Voje Lazića, da se ima šele določiti dnevni red in o njem glasovati. Glasovanje je trajalo skoraj eno uro. Izid glasovanja je bil sledeči: oddanih je bilo celokupno 239 glasov. Za prvi odstavek predloga je bilo oddanih 127 glasov, za drugi odstavek pa 112 glasov. Za prvi odstavek so glasovali vsi radikali, vsi samostojni demokratje, 3 demokratski disidenti in 4 džemijetovci. Proti so glasovali kompaktno demokrati, klerikalci, muslimani, 15 radičevcev in Nemci. Proti je

Treba je, da se pošteni in iskreni patrioti, ki se do sedaj niso zanimali za politiko, vzbudijo iz mrtvila in stopijo v borbo.

Napačno je mišljenje, da je politika posel slabih ljudi. Politika je posel samo poštenih in nesebičnih ljudi, ki so edino sposobni, da v renici skrbijo za blagor naroda.

Taki ljudje morajo odstraniti razne demagoge, ki živijo na račun splošne politične desorijentacije in ki naravno, delajo na tem, da bi se to stanje nikdar ne spremenilo — da morejo ribariti v kalnem. Tega stanja mora biti konec!

Politika je sveta stvar in mora biti v rokah sposobnih ljudi, v rokah poštenjakov, v rokah ljudi, katerim je blagor naroda, države in družbe najvišji zakon!

glasoval tudi socijalist Divac. Oni radičevci, ki še niso prisegli, niso glasovali. Radikali so pozdravili izid glasovanja z navdušenim ploskanjem.

Pri ponovni razpravi o tolmačenju poslovnika glede glasovanja poslancev, ki še niso prisegli, je skupščinski predsednik Ljuba Jovanović opozarjal predvsem na čl. 1. poslovnika, ki jasno govori o dolžnostih narodnega poslanca. Vsi narodni poslanci imajo dolžnost, biti na svojem mestu od dneva, ko prične delovanje narodne skupščine in ostati na svojem mestu, dokler se narodna skupščina ne zaključi, odgodi ali razpusti. Opozarjal je skrajno levo, da ni izvršila svoje prve imperativne dolžnosti in sedaj nikakor ne more zahtevati v skupščini posebnega položaja. dalje je predsednik navajal čl. 9. poslovnika, po katerem poslanec, ki ni prisegel, ne more vršiti svojih poslanskih dolžnosti. Zavrnil je tudi vsa druga očitavanja opozicije, češ da izvaja v skupščini nasilje ter je izjavil, da se drži točno predpisov poslovnika, ki so jasni.

Debata o poslovniku je trajala skoraj dve uri, nakar se je nadaljevala na zadnji seji prekinjena debata o proračunu ministrstva za šume in rude, ki je bil v podrobnostih sprejet.

Skupščina je nato pričela podrobno razpravo o proračunu ministrstva za trgovino in industrijo. Med poslanci, ki so bili proti temu proračunu, je bil tudi slovenski samostojni kmetski poslanec Iva Pucelj.

Radičevci in še nekateri drugi poslanci so takoj ob pričetku proračunske debate demonstrativno zapustili skupščino.

Ker je bilo treba sprejeti proračun v določenem roku, t. j. do 1. aprila, se je ta seja nadaljevala brez prestanka do konca, kar je opozicija sicer hotela preprečiti z raznimi neparlamentarnimi načini, toda bila je porazena vsled vladne odločnosti in vztrajnosti. Poslanci so ostali oba dneva in noči kar v skupščini. Obstrukcija proti državnemu proračunu je trajala neprenehoma od sobote do ponedeljka jutraj. Opozicionanci so utemljevali svoje početje z zavlačevanjem verifikacije radičevskih mandatov ter so se postavili na napačno stališče, da tvorijo večino v narodni skupščini, o čemur pa ne more biti niti govora, ker po jasnem besedilu skupščinskega poslovnika oni poslanci, ki še niso prisegli nimajo pravice glasovanja itd. Tudi kar se tiče verifikacije radičevskih mandatov, so opozicionanci v temeljiti zmoti, ker vlada nikakor ni proti verifikaciji — kar so pokazali in ponovno dokazali narodni radikali — pač pa je vztrajala na svojem pravilnem stališču, da je treba najprej in predvsem imeti proračun pod streho, ker bi sicer nastopilo v državi ex

lex stanje, kar bi morali čutiti vsi deli naroda. To je prvotna Pašićeva vlada ponovno povdarila.

Proračunska razprava se je torej vršila neprekinjeno do nedelje zjutraj. Prišlo je do mnogih incidentov. Tako je n. pr. demokrat Agatonović izjavil, da je ustava raztrgana in da je vidovdanska ustava le še na papirju! Tudi muslimanski vodja dr. Spaho je večkrat nastopil proti ustavnemu položaju in negiral ustavo. Na razne napade s strani ogorčene opozicije, ki je že videla svoj poraz, je odgovoril ob priliki razprave o proračunu ministrstva za izenačenje zakonov minister Marko Trifković, ki je ugotovil velike nerednosti pred sprejetjem ustave, ko so posamezni pokrajinski poverjeniki odgovarjali na naredbe državne vlade, da nočejo izvrševati teh naredb, ker se smatrajo kot naslednike avstro-ogrskih ministrov! Takih slučajev je bilo mnogo. Bili so tudi slučaj, ko so pokrajinske vlade zabranile uvoz v Srbijo, češ da je Srbija tuja država! Bili so tudi sodniki, ki niso hoteli razpravljati o žalitvah in klevetah proti Nj. Vel. kralju! Pokrajinske vlade so dopisovale z vladami tujih držav brez vednosti in posredovanja zunanjega ministrstva! Danes po sprejetju ustave je seveda drugače. Minister je nadalje opozoril na Karlov vpad na Madžarsko. Za to pustolovščino je bilo vse pripravljeno in tudi pri nas so bili vdeleženci, ki so vedeli, da je ta vpad resno organiziran. Dr. Korošec je pripomnil: To je bila Francija! Minister je dr. Korošca primerno zavrnil in mu očital, da kot načelnik stranke vpleta v to zadevo našo prijateljsko zaveznico. Habsburški agenti so bili tudi v Sloveniji in na Hrvaškem. Minister je opozoril dr. Korošca na takratno protidržno razpoloženje v klerikalni Sloveniji, proti čemur pa je dr. Korošec je vprašal: Kdo je ta narod? Minister je bil takrat v težkem položaju ter je morala odrediti mobilizacijo, ki je popolnoma uspela. Videli smo, da brani ves narod državo. Dr. Korošec je vprašal? Kdo je ta narod? Minister mu je odgovoril: Narod Srbov, Hrvatov in Slovencev! Minister je nato povedal, da je pustil poverjenik Karla Habsburškega tiskati svoje spise v neki naši tiskarni, proti čemur je protestiral poslanec dr. Kulovec, toda minister ga je podučil z besedami: Prosim g. Kulovca, naj mi veruje, da so bili tudi v naši državi udeleženci te pustolovščine.

V nedeljo popoldne je bila opozicija že silno utrujena ter je pričela popuščati. Po avdijenci Ljube Davidovića pri Nj. Vel. kralju, ki se je vršila zvečer, so se posvetovali načelniki opozicijskih skupin, kjer so sklenili, da bodo zapustili narodno skupščino. Med razpravo o proračunu ministrstva za agrarno reformo je prišel v dvorano Ljuba Davidović, ki je v imenu načelnikov opozicijskih skupin in v imenu radičevcev izjavil, da opozicija v znak protesta zapušča parlament. Opozicijski poslanci in radičevci so nato demonstrativno odšli iz dvorane. Skupščina je nadaljevala mirno debato o proračunu ministrstva za agrarno reformo, ki je bil spejet kot zadnji.

Po odhodu opozicije je prišel živahno pozdravljen v skupščinsko dvorano ministrski predsednik Pašić, ki je podal v imenu vlade velevažno izjavo, ki jo pričobujemo na drugem mestu.

Po izjavi g. Pašića so bile izvršene zadnje formalnosti. Tako je bil sprejet ves državni proračun in končno finančni zakon, v katerega je bil z odobrenjem ministra sprejet odstavek o *odpravi kuluka*. Železniški minister je dobil pooblastilo za *prevedbo uslužbencev bivše južne železnice* tako glede prjemkov, kakor glede predumov. Bila je sprejeta tudi pooblastila določba glede *invalidskega zaka-*

na ter sme vlada uredbenim potom zvišati invalidske podpore, ako bi opozicija onemogočila sprejem invalidskega zakona. Eksistenčni minimum se je zvišal na 5000 Din. Sprejeta je bila tudi določba glede redukcije 30 odstotnega povišanja doklad na hišnonajemniški davek. Ta doklada se bo pobirala odslej le od državnega davka in ne več tudi od bivših deželnih davkov. Sprejeta je bila tudi določba, da more pravosodno ministrstvo uredbenim potom povišati mejo vrednosti spornega predmeta, meročajne za sodnijsko kompetenco. Velik del pravnih se bo na ta način izločil iz kompetence okrožnih sodišč ter bo odkazan okrajnim sodiščem, kar bo pospešilo sodno postopanje. Sprejeta so bila tudi še nekatera druga poblastila. Bosansko-hercegovinskim ustašem je zopet dovoljena redna državna podpora. V finančni zakon je bila sprejeta tudi določba o kovanju zlatega denarja in sicer bo zlatnikov po 2, 1, in pol Din pa za 150 milijonov. nikov- po 2, 1, in pol Din pa za 150 milijonov. Za kovanje zlatnikov se bo porabile zlato bive kraljevine Srbije in pa zlat, ki smo ga dobili iz Avstrije in Madžarske.

Državni proračun je bil sprejet s 124 glasovi proti 3. Zanj so glasovali radikali, samostojni demokrati in 4 džemijetovci, proti pa trije Nemci.

Podpredsednik skupščine Dragović je ob četrti na eno uro zjutraj po skoraj 40 urni debati zaključil sejo ter naprosil verifikacijski

odbor, naj predloži skupščini poročilo o verifikaciji radičevskih mandatov.

Kratka odgoditev skupščine.

Prihodnja seja se je vršila v ponedeljek popoldne. Prisotni so bili le radikali, samostojni demokrati, dva Nemca in socijalist Divac. Skupščina je razpravljala najprej o ratifikaciji konvencije, sklenjene med našo kraljevino in avstrijsko republiko o likvidaciji poslopij bivših avstro-ogrskih poslaneštvo v Srbiji in Črnigori. Po kratkem govoru zunanjega ministra je bila konvencija sprejeta v načelu s 125 glasovi. Proti je glasoval samo en Nemec. Konvencija je bila sprejeta tudi v podrobnostih s 126 glasovi proti 1.

Nato se je razpravljalo o konvenciji z Bolgarsko o medsebojnem izročanju krivcev ter brezplačni pravni in zdravniški pomoči ter dveh protokolov, podpisanih v Sofiji lani. Po kratkih izjavah zunanjega ministra dr. Ninčiča, ki je utemeljeval potrebo ratifikacije te konvencije, se je priglasi socijalist Divac, ki je izjavil, da bo glasoval proti: Konvencija je bila končno sprejeta s 124 glasovi.

Tretja točka dnevnega reda: trgovinska pogodba z Japonsko je bila sprejeta s 122 glasovi. Sprejeta je bila tudi splošna mednarodna poštna konvencija in sicer s 119 glasovi proti 1. S tem je bil izčrpan dnevni red te seje. Podpredsednik narodne skupščine Dragović je predlagal zaključek seje. Prihodnja seja se vrši, ko izvrši verifikacijski odbor svoje poročilo.

Izjava ministrskega predsednika Pašića v narodni skupščini.

Gospoda!

Vi ste bili vsi priče zaprek, ki so bile stavljene narodni skupščini v njenem stremiljenju, da pravočasno votira proračun, ki je več kot dva meseca na dnevnem redu. V vseh državah se proračun pravočasno sprejme. Tudi pri nas bi se bilo tako zgodilo in bi bil proračun sprejet mnogo prej, ako bi se hotelo. Toda nekateri so hoteli, žal, ovirati delo narodne skupščine in so se poslužili obstrukcije, da ovirajo narodno skupščino, da bi preprečili delo, ki čaka nanj vsa država. (Viharno odobravanje in klici: Tako je!) Mi samo obžalujemo ta pojav, ki pa je nam kakor tudi vsemu svetu dokazal, da sta želeli večina nar. skupščine in kraljev. vlada proračun pravočasno dovršiti. To je delo, za katerega pravočasno dovršitev se zavzemajo parlamenti vseh držav in nikjer se ne delajo obstrukcije. Gospoda je želela takojšnjo verifikacijo mandatov Radičeve stranke, mi pa smo zahtevali, da se pravočasno dovrši proračun, ki je na dnevnem redu in se ne more odlagati, ker mora biti že luteri dovršen. Mi smo hoteli najprej izvršiti to delo in šele potem preiti na drugo delo. Gospoda je videla, da se mi ne damo ovirati v tem poslu in da nočemo zapustiti prave poti in odgoditi neodložljivo narodno delo radi dela, ki se lahko izvrši pozneje. Opozicija je zahtevala nasprotno in je obstruirala, ter je predpostavljala verifikacijo

mandatov onih narodnih poslancev, ki so na to čakali celo leto in niso prišli v skupščino. (Klici: Tako je!) Oni poslanci, ki so čakali in niso bili v skupščini, zahtevajo sedaj izvršitev posla, ki ni nujnejši od državnega proračuna. Oni nimajo pravice zahtevati, da skupščina to najnujnejše delo prekine in izvrši verifikacijo. (Živahni klici: Tako je!) Mi moramo to delo dovršiti. V nobeni državi, tudi v naši ne, se še ni dogodilo, da bi se oviralo delo, ki se ima izvršiti v interesu države. Gospoda meče zato na nas odgovornost. Mi to odgovornost sprejemamo. (Viharno odobravanje.) Mi smo ponudili dokaz, da vpoštevamo narodni blagor pred vsemi drugimi posli in deli. Ob tej priliki moram tudi svečano ugotoviti, da bo narod odobril naše delo in nam bo priznal, da smo mi na pravem potu v obrambi državnih in narodnih interesov. Ponovno izjavljam, da obžalujem ta dagodek, ker ne morem verjeti, da morajo biti ljudje, ki predpostavljajo strankarske interese narodnim in državnim interesom. Prepričan sem, da bo narod naše delo odobril, ker vršimo delo za mirni in pravilni razvoj naše domovine. (Živahno ploskanje. Klici: Živel Pašić!)

Prosim skupščino, da nadaljuje svoje delo. Dana nam bo prilika, da apeliramo na narod in zahtevamo od njega sodbo, kdo je pravilno razumel državne interese. (Dolgotrajno odobravanje.)

v Amalfi, je bila v nekaj urah razorana. Vile in kolonske hiše so postale kup razvalin, pod katerimi je izgubilo svoje življenje nad sto ljudi in precej živali. Največ je trela vas Vettica, kamor je pridrvel nek 300 metrov širok plaz ob 6. uri zjutraj, ko so vsi prebivalci povečini že spali. Radi tega je bilo v tej vasi tudi največ človeških žrtev. Drugod so prebivalci zapustili svoje domove in zbežali na varne kraje, kjer so čakali na pomoč. Rešilna dela pa so bila zelo otežkočena, ker so bile vse vozne ceste razrite. Živež in zdravila so dovažali po morju. Nesrečne kraje je obiskal italijanski kralj in papež je daroval za prvo pomoč 25 tisoč lir. Škoda je ogromna

Iz notranje politike.

: Koalicijska vlada. Nj. Vel. kralj je 27. marca zvečer podpisal ukaz o imenovanju nove Pašičeve vlade, ki je sestavljena tako-le: predsednik Nikola P. Pašić; zunanje ministrstvo dr. Momčilo Ninčič; notranje ministrstvo dr. Milan Srskić; promet dr. Svetislav Popović (samostoj. dem.); pravosodje dr. Prvislav Grisogono (samostoj. dem.); trgovina in industrija dr. Hinko Krizman (samostoj. dem.); prosveta Svetozar Pribičević (samostoj. dem.); poljedelstvo Krsta Miletić; šume in rude dr. Milan Kolić; vere dr. Vojislav Janić; vojna in mornarica general Pešić; finance dr. Milan Stojadinović; narodno zdravstvo dr. Slavko Miletić; socijalna politika Nikola Uzunović; javna dela Miša Trifunović; agrarna reforma dr. Nikola Novaković; pošte in brzojav Velja Vukičević in izenačenje zakonov Marko Trifković. Od 18 ministrov jih je 14 radikalov in 4 samostojni demokrati (Pribičevićeva skupina).

: Verifikacijski odbor je do sedaj verifikiral 61 mandatov Radičeve stranke.

: Konec demokratske stranke. Mi smo ponovno in ob vsaki priliki ugotovili, da mora priti v takozvani demokratski stranki preje ali pozneje do javnega in definitivnega razkola. To je moral vedeti vsak, kdor je poznal zgodovino nastanka te stranke. Ta razkol se je sedaj izvršil. Povzročil pa ga je Svetozar Pribičević, ki je v usodnem trenutku s svojimi pristaši zapustil demokratski parlamentarni klub, kjer je bilo središče Radičevega opozicijskega bloka, ter se izjavil za politiko brezpogojnega državnega in narodnega edinstva, kakršno so vršili do sedaj radikali na podlagi vidovdanske ustave. Pribičević je s svojimi tovariši ustanovil svojo samostojno demokratsko stranko, v katero pa bodo pristopili še drugi takozvani Davidovičevi demokrati, kakor je to razvidno iz izjave poslanca Koste Timotijevića, ki je začasno še ostal v Davidovičevem klubu iz strankarske discipline, obenem pa je ostro obsodil opozicijski blok. Predsednik samostojnega kluba je dr. Edo Lukinić, tajnik pa Večeslav Wilder.

: Izključitev Pribičevićeve skupine iz demokratske stranke. Ožji odbor Davidovičeve demokratske stranke je na svoji seji 1. aprila sklenil, da so sledeči narodni poslanci prenehali biti člani demokratske stranke: Svetozar Pribičević, dr. Edo Lukinić, dr. Svetislav Popović, Prvislav Grisogono, dr. Hinko Krizman, Valerijan Pribičević, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Dušan Bošković, Stevan Kalember, Joca Trifunović, Sretan Vukosavljević, Večeslav Wilder, Josip Reišner, Dušan Gjorić, Gjorgje Branković in Dimitrije Petrović.

: Bilanca klerikalnega delovanja. Slovenski klerikalni poslanci so imeli eno celo leto časa, da pokažejo svoje delovanje za blagor ljudstva. »Slovenec« je redno vsak teden priobčeval pod naslovom »Delo naših poslancev« vsakovrstna poročila o »uspehih« klerikalnih zastopnikov v narodni skupščini. Kakšno pa je bilo v resnici to delo in kakšni so uspehi? O kakem parlamentarnem delu pač ne more biti govora, saj je vendar znano, da interpelacije in dolgovestni govori ne pomenijo izpolnjevanja poslanskih dolžnosti. Dolgovezne govore v parlamentu imajo navadno tisti poslanci, ki želijo, da čujejo njihovi volilci sploh kaj o njihovem obstoju. Poleg tega pa so imeli naši klerikalni poslanci še to smolo, da so navadno govorili pred prazno skupščino, kajti trezni in delovni parlamentarni poslanci ne poslušajo radi govoričenja, zabavljanja in klevetanja, toliko manj v dvorani, ki je namenjena resnemu delu. In drugo njihovo delo? Prirejanje shodov? Res, klerikalni poslanci so pridno prirejali shode, kjer so razglašali prihod avtonomije in drugih takih zverin, ki naj bi požrle vse naprednjake v Sloveniji. Seveda se pri tem »delu« niso odrekli visokim poslanskim dnevnicam, ki so jih dobivali zato, da bi pošteno in požrtvovalno delali v narodni skupščini. Zato ni čudno, da vlada med klerikalnimi volilci veliko razočaranje, saj njihovi poslanci niso imeli toliko časti, da bi v resnici kaj storili za interese svojih volilcev, katerim so obljubljali za časa volitev nebesa na zemlji. Sedaj po enem letu pa so ti volilci uvideli, da se pri nas ne more delati s praznimi besedami in bodo brezdvomno — ako niso popolnoma slepi — obračunali z ljudmi, ki so jih tako močno potegnili za nos.

: Radić ne priznava naše države. Londonski dnevnik »Morningpost« ima na Dunaju svojega poročevalca, kateremu je Stepan Radić izjavil, da prihod njegovih poslancev v Beograd na noben način ne pomeni priznanja države Srbov, Hrvatov in Slovencev. To je storil samo zato, ker je hotel zrušiti Pašičevo vlado. Ako bi prišel opozicijski blok do vlade, bi se prešlo takoj k reviziji ustave v smislu Radičeve federalistične republike. — Ta Radičeva izjava v resnem trenutku na-

Strašne nalivi v Italiji.

Italijanski narod je zadela pretečen teden v kratkem času že druga elementarna katastrofa. Vsem je še dobro v spominu bruhanje Etna, ki je uničila precejšen del rodovitnega polja v bližini tega vulkana. Sedaj pa gre za elementarno nesrečo cvetoči pokrajini salernski, ki leži na zapadni strani Italije, južno od Neaplja. Tam je skozi nekaj dni lilo, kakor iz škafa. Voda je odtrgala precej skalovja, izruvala drevesa in bobnela v 50 hudournikovih proti morju. Vse, kar je prišlo na pot so umazane reke neusmiljeno uničile. Krasna obrežna cesta, ki vodi iz Salerno

bolje dokazuje, da je imela Narodna radikalna stranka prav, ko je vedno trdila, da je Radić hri-navec in da dela proti enotnosti naše države. Sedaj je jasno, da Radićevo delovanje nima čistih ciljev. Ker se mu njegova izdajniška akcija v inozemstvu ni posrečila, je hotel prenesti svoje protidržavno delovanje v Beograd, kjer je nameraval s pomočjo svojih klerikalnih, demokrati-skih in muslimanskih prijateljev pričeti obupno borbo proti državni ustavi, pa je pogorel tudi tu in z njim vred vsi njegovi prijatelji.

Volitve v Italiji.

V nedeljo se vršijo državnozbornske vo-litve v Italiji. Vršile se bodo na podlagi no-vega volilnega reda, ki ga je izdelala faš-istovska vlada, da zagotovi novemu parla-mentu delazmožno večino. Volilni red je radi tega svojevrsten. Po njem tvori vsa država en edini državni volilni zbor. Na ta način se stekajo vsi glasovi v centralno volilno ko-misijo, ki končno proglasi izid volitev. Tista stranka, ki je v celi državi zedinila nase naj-več glasov in ki je dosegla najmanj eno če-tvrtino vseh oddanih glasov, dobi dve tret-jini vseh poslanskih mest. Italijanska zbor-nica šteje 535 poslancev, večinska stranka dobi torej 356 poslancev; ostalih 179 mest si razdelijo manjšinske stranke. Sicer pa je država razdeljena na 15 volilnih okrožij. Vsakemu volilnemu okrožju je na podlagi zadnjega ljudskega štetja določeno gotovo število poslancev.

Ta volilna okrožja pa imajo še drugo važno vlogo, ki onemogoča, da bi postavile kandidatne liste male frakcije, ki pa obenem znači udarec za narodne manjšine Slovanov in Nemcev. Vsaka kandidatna lista mora biti namreč predložena v najmanj dveh volilnih okrožjih; podpisati pa jo mora najmanj 300, največ pa 500 upravičenih volilcev. Kar se tiče Slovanov, živijo vsi v volilnem okrožju Julijska Krajina, Nemci pa zopet spadajo v eno samo volilno okrožje. Radi tega so se slovanski in nemški zastopniki zedinili za skupen volilni znak, lipovo vejico, prekri-žano s planinko, in predložili s tem znakom opremljeno kandidatno listo v Julijski Krajini in na Tirolskem.

Kar se tiče strank se poteguje za po-slanska mesta 23 list. Večinska lista pa, ki pričakuje, da dobi dve tretjini vseh poslan-cev, je samo fašistovska; vse ostale stranke so vložile samo manjšinske liste in pridejo po številu glasov v poštrev pri razdelitvi 179 poslanskih mest. Sicer pa so fašisti, v nadi, da združijo na svoji listi čim več glasov in s tem pokažejo pred svetom notranjo silo fašizma, sprejeli na svojo listo tudi znatno število uglednih politikov nefašistov. Julijska Krajina, h kateri spada tudi mesto Zader, dobi 24 poslancev, in sicer 15 za večinsko listo, 8 pa za manjšine. Pri teh osmih poslan-cih pridejo v poštrev tudi Slovani.

Da bi odvrnili vsako cepljenje glasov, so se zedinili vsi Slovani, da kandidirajo na svoji skupni listi može obeh prevladujočih struj, narodno napredne in krščansko-social-ne. Nosilec liste je star slovanski bojevnik in dosedanjí poslanec dr. Wilfan. Splošno se pričakuje, da dobe Slovani tri poslance.

Za to jamčijo tudi volilni shodi, ki jih prirejajo slovanski narodni voditelji v vseh delih slovenske dežele. Na te shode prihajajo slovanski volilci v velikem številu in dajejo jasen izraz svojemu narodnemu prepričanju. Sicer so pa to zanimivi volilni shodi radi tega, ker se jih redno udeležujejo tudi faš-istovski govorniki in agitatorji za fašistovsko listo, ki skušajo naše volilce begati in jim obljubljajo vse mogoče koristi, ako oddajo svoj glas za fašistovsko listo. Med njimi se posebno odlikujeta dva slovenska odpadnika Bandeli in Peternelj, ki sta z vso gotovostjo

pričakovala, da bosta sprejeta na fašistovsko listo, kar se jima je pa spodneslo.

V splošnem pa je volilno gibanje v dr-žavi precej mirno, ker so si fašisti svesti sijajne zmage. Ostrejši boj bijejo med seboj samo manjšinske stranke, ki se trgajo za 179 poslanskih mest. Volitve bodo torej uresni-čile Mussolinijevo željo po fašistovski pre-moči in mu zagotovile delazmožno zbornico vsaj za bodočo legislaturo.

Iz vsega sveta.

Pretečeni teden je prinesel v nekaterih državah važne dogodke. V poštrev prideta predvsem Grška in Francija.

Republikansko gibanje, ki so ga začeli propagirati oficirji po nesrečni maloazijski vojni s Turčijo, je doseglo svoj vrhunec. Te-daj so oficirji obdolžili vlado, da je sama za-krivila težak poraz, ki je stal življenje tolikih grških državljanov in obenem povzročil, da se je morala Grška v lausannskem miru od-povedati svojim maloazijskim posestim. S tega stališča bi sicer poraz ne bil tako usode-poln, kajti Grška je preslabotna država, da bi mogla vzdrževati toliko trgovskih krajev. Usodepoln pa je bil radi notranjega gibanja, ki je postajalo vedno neznosnejše in doseglo začetkom tega leta svoj vrhunec. Po decem-berskih volitvah je bilo jasno, da je vedno več grškega prebivalstva za republiko in radi tega je vlada svetovala kraljevski dvo-jici, da zapusti državo, dokler se vprašanje oblike vladavine ne reši potom ljudskega glasovanja.

Za ta način rešitve se je predvsem za-vzemal stari Venizelos, ki je bil pozvan iz tujine, da bi rešil narod neznosnega polo-žaja. Republikanci pa so odločno zahtevali, da mora republiko proglasiti parlament še pred plebiscitom. Zmagali so s svojo zahtevo in Venizelos je zapustil domovino. Prejšnji terek pa je sestavila nova republikanska vlada predlog o odstavitvi dinastije Glücks-burg in proglasitvi republike. Vsa posestva članov dinastije bodo zasežena in nihče iz-med njih se ne sme vrniti na grško ozemlje. Končnoveljavno pa naj bi ta sklep narodne skupščine potrdil plebiscit, ki bo 13. aprila. Da zmagajo republikanci je skoraj gotovo, ker imajo v svojih rokah državno oblast. Grška kraljevska dvojica pa je bila baje že povabljen na Angleško.

Nič manjšo pozornost ni vzbudila vladna kriza na Francoskem, kjer je podal Poinca-réjev kabinet demisijo radi nezaupnice, ki jo je dobil v zbornici finančni minister, ki se je protivil zvišanju pokojnine vdovam in siro-tam v vojni padlih častnikov. Demisija je vzbudila v svetu splošno presenečenje, ker si je Poincaré baš v zadnjem času znatno utrdil svoj položaj. Govorili so že o tajnem nasprotju med njim in predsednikom repu-blike Millerandom. Vse te govornice pa so se izkazale za preuranjene, kajti baš hitra re-šitev vladne krize je pokazala, da smatra Millerand za neobhodno potrebno, da ostane na vladi Poincaré. Za Francijo se namreč bližajo odločilni dogodki. V par dneh predlo-žijo svoje poročilo izvedenci, ki se prouča-vati plačilno zmožnost Nemčije. Nadalje so v teku važni razgovori med Londonom in Parizom o končnoveljavni rešitvi odškodni-nskega vprašanja in vprašanja francoske var-nosti. Millerand in vsi treznejši krogi so uvi-deli, da je malo verjetno, da bi mogel ta vprašanja v tako kratkem času proučiti kak Poincaréjev naslednik. Napeli so torej vse sile, da sestavi Poincaré novo vlado. V novi vladi je večina novih ministrov, kajti Poin-

caré se je otresele vseh članov prejšnjega kabineta, ki so mu bili neprijetni. To lahko smatra za svojo zmago in brezdvomno je, da mu bo znatno pripomogla pri majskih vo-litvah v državni zbor.

Na Dunaju se vrše pogajanja med Ru-sijo in Romunijo. Najtežje vprašanje, ki ga bodo morali odposlanci rešiti, je vprašanje Besarabije. Rusi odločno odklanjajo romun-sko aneksijo te pokrajine. Romuni pa doka-zujejo na podlagi zgodovinskih dejstev, da je Besarabija romunska in da je bila Romun-ski od strani Rusije nasilno odvzeta. Av-strijski diplomati se trudijo, da bi s svojim posredovanjem dosegli mirno in povoljno rešitev.

Dne 27. marca so pričela tudi na Dunaju avstrijsko-romunska trgovinska pogajanja. Rešitev zahteva še nekaj vprašanj, ki niso mogla biti rešena za časa obiska avstrijskega državnega kanclerja v Bukarešti.

V Monakovem je bil zaključen proces proti novemberskim upornikom, ki so skušali vprizoriti pohod na Berlin. Proces je trajal mesec dni in je jasno dokazal, da Nemci še vedno ne priznavajo svoje krivde na svetovni vojni in tudi ne njenih posledic — plačevanja vojne odškodnine. Zanimiv je bil predvsem zagovor generala Ludendorffa, ki je trdil, da je zakrivil nemški poraz pred-vsem Vatikan in židje. Tudi je tekom svojih večkratnih govorov dokazal, v kakšnih rokah je bila usoda Nemčije in njenih zaveznikov. Razsodba je bila razglašena 1. aprila. Hitler, Pöhner in Kriebel so bili obsojeni na 5-letni trdnjavski zapor in 200 zlatih mark globe. Ne-kateri pa na 1 leto in 2 meseca. Ludendorff pa je bil oproščen. Zadnje dni meseca je bil obsojen tudi bivši saški ministrski predsednik dr. Zeigner na 3 leta ječe radi zlorabe držav-ne oblasti. Tako sta končala dva politična procesa.

Tedenske vesti.

— **Odlikovanje dr. Otokarja Rybača.** Ital-janska vlada je odlikovala ravnatelja oddelka za izvedbo mednarodnih pogodb g. Otokarja Rybača z lentjo velikega križa italijanske krone.

— **Smrtina kosa.** Na Dunaju je umrl dvorní svetnik Evald Howanski, bivši načelnik stanovanj-skega urada v Ljubljani. Zadel ga je kap.

— **Naš železniški vozní park.** Po uradnem poročilu o pregledu voznega parka vseh naših železnic imamo tačas: za normalni tir 1921 loko-motiv, od katerih je v prometu 1055, 866 pa izven prometa; voz 41.851, od tega 24.145 v prometu, 17.706 izven. Za ozki tir 703 lokomotive, od tega 390 v prometu, 313 izven; voz 4860, od tega 3650 v prometu, 1210 izven.

— **Izboljšanje tobačnih izdelkov.** Te dni se vrši v Beogradu konferenca ravnateljev tobačnih tovarn. Na konferenci se bo razpravljalo o vpraš-anju, kako bi se mogli izboljšati tobačni izdelki, ne da bi se cene zvišale.

— **Alkohol.** V naši državi je okroglo 194.000 gostiln in kavarn. Torej pride na vsakih 60 ljudi po ena gostilna oziroma kavarna. Lani se je spilo v naši državi 204 milijone litrov vina, 312 mili-jonov litrov piva in 66 milijonov litrov žganja v skupni vrednosti 10.400.000.000 Din.

— **Letošnje leto bo,** kakor pravijo vremenski preroki, vroče, suho in bo le malo neviht.

— **Umor na ljubljanskem polju.** V noči na 1. april je bila umorjena na Vodovodni cesti blagaj-ničarka v kinu Tivoli Fanika Petkovšek, ki je imela ljubavno razmerje s trgovčevim sinom Aloj-zijem Jerančičem. Vsi znaki, kakor tudi rezul-tati preiskave dokazujejo, da jo je ustrelil Jeran-čič, ki pa trdovratno tají umor, dasi na noben način ne more dokazati, kjer se je naha-jal v usodepolnem času. V sredo dopoldne so privedli Jerančiča na mesto zločina ter mu poka-zali mesto umora in kako je bila umorjena. Je-rančič je ohranil duševno ravnotežje in ni pri-znal. Popoldne pa je bil zaslišan pred truplom umorjene v mrtvašnici pri sv. Krištofu. Preisko-valni organi so mu hoteli olajšati vest, toda Je-rančič ni priznal umora. Odvedli so ga nazaj v zapor, kjer se nadaljuje zasliševanje. Pogreb ne-srečne žrtve se je vršil v četrtek popoldne.

Pokret Narodne radikalne stranke. Ljubljanski radikali g. Pašiču.

Gospodinu

Nikoli Pašiču,

Predsedniku Ministarskog Saveta,
Beograd.

Pozdravljajući Vašu okružnico, koju smo saopštili Slovencima, šaljemo Vam sa zborna sviju pododbora NRS varoši Ljubljana naše čestitke na uspesima uz izraz osobitog poštovanja.

Uz radikalski pozdrav

Mesni Odbor NRS Ljubljana.

Delovanje mestnega odbora NRS
v Ljubljani.

V tajništvu Mestnega odbora NRS v Ljubljani se je dne 31. marca ob 8. uri zvečer vršila seja celoupnega Mestnega odbora NRS v Ljubljani. Obravnavalo se je o politični situaciji, o razmerju do drugih strank in o taktiki, ki jo ima NRS v Sloveniji zavzeti z ozirom na novo grupacijo političnih sil v narodni skupščini. Nadalje se je obravnavalo o konsolidaciji stranke v Sloveniji in o enotnem nastopu v vsaki politični akciji.

Zaupni sestanki NRS v Ljubljani.

Pododbor NRS za šišenski okraj mesta Ljubljane je imel minuli teden dva sestanka zupnikov NRS. Na prvem sestanku je minister a. r. dr. Niko Županič informiral o novi politični situaciji in o pomenu pripadnosti poedincev NRS za državo. Zlasti je prepričevalno naslikal potrebo redukcije strank in obsojal postopanje raznih novih stranic. Prirodni zakon polaritete nam kaže, da bi bile zadosti dve stranki, kakor jih imajo v Ameriki ali Angliji, kvečjemu tri. Število strank v naši državi, ki znaša 35, nas predvsem svetom slika kot neresne ljudi. Ker ima NRS najboljšo tradicijo, ker je največja in najbolj priljubljena stranka, se moramo njej pridružiti. Samo ona nam more dati garancije za obstoj države, za osebno varnost in boljšo bodočnost. Kdor je radikal, temu se ne more nič hudega zgoditi, pa naj pride kakoršnakoli vladna sprememba. Naša stranka je močna po številu svojih pristašev in po sposobnosti njenih voditeljev.

Konstitucija Okrožnega odbora NRS za ljubljansko volilno okrožje.

V nedeljo 6. marca sklicana je seja za sestavo Okrožnega odbora NRS. Pozvani so vsi predsedniki in podpredsedniki srezkih odborov NRS iz Črnomlja, Kočevja, Novega mesta, ljubljanske okolice, Laškega, Kranja, Jesenice in Ljubljane. Seja se prične ob 10. uri dopoldne v prostorih tajništva NRS (Wolfova ulica 1/I). Po seji skupno kosilo vseh delegatov.

Srezki odbor NRS za ljubljansko okolico.

Dne 31. marca se je vršila srezka konferenca za ljubljansko okolico, katere so se udeležili predsedniki in podpredsedniki krajevnih odborov NRS iz Gornje Šiške, Vrhnike, Iga in Šmarja-Sapa. Izbran je bil srezki odbor, katerega člane objavimo prihodnjik.

NRS v novomeškem srezu.

Naš poštvovalni član in predsednik srezkega odbora NRS v Novem mestu dr. Viktor Gregorič je razvil živo delovanje v novomeškem okraju v svrhu organiziranja novih krajevnih odborov NRS. Naprej, na delo za močno NRS!

NRS v Poljanah pri Dolenjskih Toplicah.

Dne 2. aprila so se zbrali radikali iz Poljan in okolice na zborovanje, da si postavijo krajevni odbor NRS. Zborovanju je prisostvoval tudi g. dr. Konrad Konvalinka iz Toplic. Število članov znaša 99, kar je presenetljivo za kratek čas agitacije. Odbor je sestavljen tako-le: predsednik Ivan Samida, tajnik Andrej Mausser, blagajnik Karl Gramer, odborniki Franc Kraker, Ivan Peljan, Bernhard Petschauer, Rudolf Kraker. Živeli razumni Poljanci in njihovi radikalski voditelji!

— Bojanci. Na seji tukajšnje krajeвне organizacije Narodne stranke, ki se je vršila 30. marca v prisotnosti večine članstva, so bile sprejete vse točke resolucije, ki jo je sprejela kraj. organizacija Narodne radikalne jele krajevna organizacija Narodne radikalne stranke v Kranju. Tukajšnja organizacija pozdravlja napredek in delo kranjske organizacije, kajti samo z neumornim delom bomo dosegli uspeh pri bodočih volitvah v narodno skupščino.

Rezolucija KRO v Hudijami in Laškem.

Na skupni konferenci odbora Narodne radikalne stranke krajevnih organizacij Hudajama in Laško dne 27. septembra 1923 v akademiji Drole v Laškem se je s temeljitim preudarkom in po vsestranskem razsojanju stvari sklenila z navdušenjem sledeča

rezolucija:

Razmah Narodne radikalne stranke bo dobil v Sloveniji zasigurni in trajni temelj v narodu s tem, da bodo predstavniki naše partije strankinim organizacijam in po teh priporočanim članom nudili v gospodarskih, kulturnih in političnih zadevah pomoč. Od naših vladnih činiteljev pa zahtevamo, da našim upravičenim zahtevam ugodijo. S podarkom konstatiramo, da še nobena od osvobojenja sem vladajoča stranka našemu ljudstvu ni nudila oskrbovanje ali dobroto. Mi odklanjamo dobavo efektivnih ugodnosti ali celo koristi, ravnotako pa tudi odklanjamo zapostavljanje ali celo prikrajšanje naših ljudi v svojih državljskih pravicah. Če je zadeva zakonito predvidena, naj se prošniku dovoli, če ne trpi pri tem avtoriteta oblasti, če je pa stvar enemu nemogoča doseči, se pa tudi drugemu pod nobenim pogojem dati ne sme. Mi se držimo simbola prava, ki je bil voditeljem Narodne radikalne stranke vedno najsvetejši biser, in to želimo prenesti v Slovenijo, da bodo uživali uspehe kmetje kot delavci in uradniki kot tudi obrtniki. Zato hočemo biti na straži.

Krajevna organizacija Narodne radikalne stranke v Laškem.

Blaž Zupanc s. r.

Mestni odbor Narodne radikalne stranke v Hudijami.

Ivan Vidmar s. r.

— Predsednik Mestnega odbora NRS v Ljubljani sprejema stranke v začasni pisarni Mestnega odbora (Wolfova ulica 1. I.) vsak torek in četrtek od pol 11. do pol 13. ure.

Javno mnenje ustvarja časopisje. Množice verujejo to, kar jim sugerira časopisje. Zato podpirajmo in razširjajmo le lastno čisopisje, da bo naše prepričanje tudi prepričanje javnosti.

Naloge NRS v Sloveniji.

V.

Natronja politična vprašanja.

20. V notranji politiki je homogena radikalna vlada izvršila v kratkem času svojega obstoja primeroma veliko zakonodajno delo. Omenjamo predvsem zakon o vojski, ki nalaga državi sicer velika bremena, katerim se pa ne moremo odtegniti, ako hočemo, da bo vojska dobro opremljena, moštvo dobro hranjeno, dobro nastanjeno, dobro oblečeno in z vsem potrebnim tako preskrbljeno, da bo vojaško službovanje, katerega se sedaj mnogi (zlasti v Južni Srbiji) boje, v bodoče vojakom olajšano in vojska pripravljena, da bo v slučaju potrebe kos vsem nalogam, ki jih narod stavi nanjo.

21. Zakon o činovnikih in državnih uslužbencih smatramo za prvi resni korak, ki je bil storjen po osvobojenju, da se uradniško vprašanje v smislu upravičenih želja državnih uslužbencev sistematično reši in uradništvu zagotovi z vedno večjim, dasi skromnim poboljšavanjem stanja, v dogledni bodočnosti tisti socialni in gmojni položaj, ki mu gre po njegovi važnosti za državo in ki mora biti v vsakem oziru enak vsaj onemu, ki ga je uradništvo imelo pred vojno.

22. Posebno priznanje smo dolžni NRS za to, da je naše po demokratskih finančnih (dr. Kumanudi, Plavšič) zavožene državne finance začela spravljati v red, pri čemur je v primeroma kratkem času radikalni finančni minister dr. Stojadinović dosegel že lepe uspehe. Doseženo je ravnotežje v državnem proračunu, dolgovi se pri Narodni banki več ne delajo, redni izdatki se krijejo z rednimi dohodki, izvaja se dosledna politika deflacije novčanic, dinar se je stabiliziral, njegova vrednost še celo narašča. Eden glavnih vzrokov, iz katerega je nastala draginja, je odpravljen.

23. Kot najnujnejše zahtevamo, da se izvede čimprej izenačenje direktnih davkov za vso državo na pravični davčni podlagi in indirektni davki vseh vrst po meri možnosti omilijo, oziroma nadomestijo z drugačnimi viri dohodkov, kar bi tudi znatno pripomoglo, da se zmanjša draginja.

24. Pozdravljamo upravno razdelitev države in volitve v oblastne skupščine, kakor je to predvideno v ustavi. Vsako politično akcijo, ki preprečuje čimprejšnji sestanek oblastnih skupščin, smatramo za državni škodljivo, ker po preteku petih let po osvobojenju mora slednjič vendar enkrat priti narod do besede v stvarih, ki se tičejo lokalnih narodnih potreb.

Načrta o samoupravah, ki ga je sestavil demokrat dr. Voja Marinković, ne moremo resno vzeti v pretes, dokler se sedanja po zakonu nam zajamčena samouprava ne izvede tako, da se bo v praksi pokazalo, kaj je na obstoječem zakonu v samoupravah dobrega in kaj je še treba dopolniti.

Vse potrebne izpremembe bo potem NRS znala sama izvršiti, ne da bi ji bilo treba zatajiti svoja načela, kakor je to storila demokratska stranka, ki je s tem, da je lausirala dr. Marinovičev načrt, stopila de facto v kolo takozvanih revizionističnih strank.

Mi radikali moramo spoštovati zakone, ker so oni storjeni v skupščini po volji naroda. Ako pa narod sam uvidi, da se ena ali druga stvar, ki jo je parlament sklenil, ni obnesla in narod zahteva izpremembo, mi radikali nismo dogmatičarji, ki se brez potrebe držijo zastarelih črk.

VI.

Naše razmerje napram stanovskim političnim organizacijam.

25. NRS ima nalogo, s svojim političnim vplivom braniti samo interese splošnosti, to je interese vseh stanov brez razlike, se boriti v smislu svojega programa za to, da zmagajo v javnosti tista politična načela in tiste smeri, na podlagi katerih je mogoče ne samo splošen napredek države, temveč tudi neoviran razvoj blagostanja vseh državljanov enako.

26. Pozdravljamo SKS, v kolikor ta predstavlja iz kmetov samih izišlo politično organizacijo. V njej vidimo velik napredek politične zavesti kmetijskega prebivalstva. Priznavamo tej stranki, da je v svoji kmetiskim interesom in državi zvesti politiki dolednejša, kakor pa demokratska stranka, ki jo hoče na vsak način absorbirati. Ker okrepitev kmečkega stanu in povečanje njegovega vpliva v politiki tvori eno glavnih nalog NRS, izjavljamo, da ako SKS sama naše stranke ne izzove, mi nimamo nobenega povoda, da bi njo napadali ali njen razvoj kakorkoli ovirali. To izjavo smatramo za potrebno, da se v bodoče odpravijo vsa nesporazumjenja.

Ob tej priliki opozarjamo na dejstvo, da je v NRS zastopano znatno število srbskih kmetijskih poslancev, ker je srbski kmet že uvidel, da more samo v okviru Narodne radikalne stranke kot najmočnejše državne stranke braniti svoje pravice.

27. V NRS kot vodilni državni stranki najdejo zaščito svojih interesov vsi stanovalci, torej poleg zgoraj imenovanih tudi trgovstvo, obrtništvo in delavstvo. Slovenski del NRS hoče biti posredovalec med njimi in vlado glede njihovih opravičenih teženj.

Dopisi.

d Primskovo pri Kranju. Preteklo nedeljo (30. marca) se je vršil sestanek tukajšnjih obrtnikov in posestnikov v gostilni g. Franca Šušteršiča. Na sestanku je poročal g. Karel Meglič, tajnik Obrtne posojilnice v Kranju o obrtniških zadevah. O političnem položaju s posebnim ozirom na sedanjo parlamentarno krizo pa je poročal prof. V. Marinko. Pri zborovalcih je bilo opaziti veliko zanimanje za stvarna izvajanja obeh govornikov. To se je pokazalo posebno v živahni debati, ki je sledila govoru prof. Marinka in v katero je posegel tudi en navzoč posestnik iz Senčurja, član Samostojne kmetijske stranke. Na shodu je bilo jasno videti, da razumni kmetje, delavci in obrtniki čutiljo potrebo, da se bližje seznanijo z načeli in delovanjem Narodne radikalne stranke. V tem oziru je ta sestanek bil v resnici pomemben.

d Iz Celja nam piše tamkajšnji obrtnik: G. urednik, oprostite, da seže preprost mali obrtnik po peresu in napiše par svojih mnenj. Zasledujem cilje Vašega lista in Narodne radikalne stranke. Da sem naročnik vašega cenjenega lista, se imate zahvaliti samo »Jutru«, ki je s karikaturnimi in osebnimi napadi na voditelje Narodne radikalne stranke povzročilo, da se vedno bolj širi ideja radikalizma med malimi obrtniki, za katere ni imela demokratska gospoda nobenega smisla. Mali obrtnik ji je bil samo za štafažo pri volitvah in enakih prilikah. Bil sem pristaš demokratske stranke, ker so me kot mladega moža zmotile samo fraze demokratizma in lepi govori gotovih demokratskih dohtarjev, ki imajo toliko narodnega čuta za nacionallizem, da če je treba, zagovarjajo tudi najhujšega sovraga, ki je pred petimi leti še kričal »Srbe na vrbe«. To je pri gotovih de-

mokratih samo kšeft. — Sedaj so se demokrati med seboj sami zlasali. To me tem bolj veseli, ker so vedno bobnali, da bo radikalna vlada šla rakom žvižgat. Pa človek obrača, Bog pa obrne! Pašić je ostal in radikalna stranka je izšla ojačena, demokrati pa so se med seboj sprli, Bog živi Pašića in radikale!

d Iz Kamnika nam pišejo: Kjer vidiš danes tistega pol mostu čez Nevljico, bo še to leto zgrajen nov most, zakaj gradbena dela so že razpisana in se bode pričelo s stavbo že v bližnji bodočnosti. Na čast občinski upravi moram tudi povedati, da se ceste pridno posipajo. Ko se že hodniki ob hišah primerno popravijo, bo naše toli lepo ležeče mesto, še bolj prikupljivo kakor je bilo doslej. Glede električne razsvetljave smo dosti na boljšem kakor glavno mesto Slovenije, saj je v Ljubljani — kolikor je meni znano — mnogo ponosnih poslopij, ki so razsvetljene z raznimi leščerbami, dočim ima v Kamniku slednja hiša in hišica lepo električno luč. In pa poceni je kamniška razsvetljava, poceni, saj je najmanj desetkrat cenejša ko smrdljiva in zdravju škodljiva petrolejeva svečava ter osemkrat cenejša ko električna luč v Ljubljani (razmerje 2,8 : 24). Tukajšnja korporacija se bavi z mislijo, da bi gradila v Kamniški Bistrici večjo elektrarno in oddajala električno energijo tvornicam. — Tvornica Titan obratuje v zmanjšanem obsegu, lepo pa uspeva tvorniško podjetje za gorčico. Svoje izdelke pošilja širom naše države in celo v inozemstvo (na Laško in v Egipt). — Kakor znano, so se morali tukajšnji gostilničarji zaradi pretiranih cen piva zagovarjati pred sodnikom. Bili so oproščeni, kaznovani pa so bili dobavitelji piva. Ker so se krčmarji srečno izmuznili iz rok oblasti, so peki ostali pri svojih pretiranih krušnih cenah. Kg belega kruha stane še vedno 40 kron, kar je vseakoli okrutno odiranje občinstva.

d Iz Tržiča nam pišejo: Živahno življenje je bilo v zimskem času na cesti, ki drži na Ljubelj. Ta partija je posebno pripravna za sankarje, ki so s svojimi vozili korakali gor do državne granice, t. j. skoraj tri ure hoda. Navzdol je šlo pa prebito hitro. Kakor blisk je šinil sankar mimo tebe ter je potreboval samo 15 do 20 minut, da je prispel na kraj, odkoder je bil odkorakal. Ker drve sankarji s tako naglico, morajo biti silno previdni, posebno na ovinkih, da se ne ponesrečijo, kakor se je že ta ali oni, da ima za celo življenje zadosti. A ne samo sankarjev, temveč tudi smučarjev je bilo lepo število tod okoli. Zlasti ob nedeljah si jih videl večje družbe, ker so semkaj prihajali ljubljanski taki športniki. Zdaj je zima minila, po hribih pa je še dovolj bele snežne odeje, ki nas spominja na prestano zimsko dobo. Kadar je lep solnčen dan, se divimo čarobno lepemu odsevu, ki prihaja pred solničnim zapadom z gorskih vrhov v nižavo. Zidovje hiš in ceste se ti zde lepe kakor v pravljici. — Tod je zelo razširjena čevljarska obrt. Tvornice pošiljajo svoje izdelke po železnici, manjši obrtniki pa po pošti. S pošto se odpravi dnevno 200—300 paketov, ki so namenjeni na Srbsko, v Dalmacijo, Crno goro, Makedonijo in Vojvodino. Tako tvori čevljarska obrt skoraj glavni ali celo edini vir dohodka tukajšnjemu prebivalstvu.

Gospodarstvo.**PLANINSKI DAN V MOZIRJU.**

Za 30. marca dopoldne je sklical komisar za agrarne operacije v Ljubljani g. dr. Spiller-Muys v Mozirju zborovanje planinarjev in zastopnikov planinskih zadrug gornje-savinjskega okoliša. Sestanek, katerega je ob 11. uri otvoril sklicatelj s pozdravom in zahvalo za udeležbo, se je vršil v Goldnekovi restavraciji. Obiskalo ga je okrog 500 živinorejcev in zastopnikov planinskih zadrug. Nekateri so kljub slabemu vremenu prehodili po 30 do 40 km, samo da so prišli k sestanku ter s tem pokazali, kako živo se zanimajo za svojo strokovna vprašanja. Tudi Mozirčani so se izkazali in okrasili svoje hiše z zastavami. Po otvoritvi sta pozdravila zborovanje mozirski župan g. Gočičar v imenu občine in njegov brat g. dr. Gočičar v imenu okrajnega zastopa, nakar je sledilo sklicateljevo predavanje o planšarstvu in njegovem pomenu za naše narodno gospodarstvo. V svojem predavanju je naglašal potrebo vezi med planinskim in dolinskim gospodarstvom, politika planšarstva pa mora imeti v prvi vrsti pred očmi zaščito planin radi njihove visoke in nevarne lege. Pojasnjeval je racionalno vzilvanje planin, tako zasebnih kakor tudi skupnih in potrebno pospeševanje in izboljšanje planin ter dvigovanja mlekarstva in sirsarstva. Končno je govoril še o planinskih tečajih na kmetijskih šolah, katerih pri nas žal še nimamo, jih bomo pa morali izposlovati.

Zanimiva je statistika planinstva v Sloveniji za leto 1923, katero je predložil. Iz te statistike posnemamo, da se je v tem letu izpaslo na naših planinah 3441 krav, 1675 volov, 4693 juncev in junic, 1128 telet, 503 konj, 6582 ovac in 1639 koz, skupaj torej 19.661 glav (ali 9942,2 glav normalne živine). Poleg tega se je preredito na planinah 871 prašičev. To število živine bi potrebovalo v pašni dobi za svojo prehrano 88.875 mq sena. Če računamo 1 mq sena po 125 Din, dobimo kot vrednost te planinske paše znesek 111.109.375 Din. Toliko znaša torej letni kosmati dohodek iz naših planin. Kapitaliziran po 4% da za osnovni kapital, ki ga imamo v naših planinah ogromno vsoto 277.725.000 Din. Pri tem pa je treba vpoštevati, da so naše planine še jako zanemarjene in da bi se dala njihova vrednost in letni dohodek s melioracijami izdatno povečati. Iz priložene tabele je razvidno, da je od vpoštevanih 157 planin izboljšanih samo 27, t. j. 17%.

Predavanju komisarija za agrarne operacije so sledila poročila in predlogi planinskih odborov, in pašniških zadrug iz Luč, Solčave, Gornjega grada, Ljubnega, Poljan, Prihove, Slovenjgradca, Konjic, Limbuša in Ruš ter Črne. Poročila radikalne suše in pomanjkanja podpore z državne strani niso bila ugodna. Referenti so predlagali izboljšanje planšarstva, trebljenje planin, napravo koč in hlevov ter travnikov za preskrbo živine v času slabega vremena. Glavni poročevalci so bili: g. Kremenšek za savinski planinski odbor, g. Plaznik za gornjegrajskega, g. Podlesnik za slovenjgraškega in g. Rabič, župan v Limbušu za limbuško-ruškega. Posebno zanimiv je bil njegov predlog radi veleposesniških planin. Kot zastopnik agrarne reforme je pozdravil zbor šef mariborskega agrarnega urada g. dr. Stefančič, ki je poudarjal pomen takih sestančkov, na katerih se odločimo od vsakodnevnih političnih borbe in obrnemo misli na domačo grudo. Omenil je, da so imajo planine ljubljanske škofije, ki obsegajo glasom posestniških listin 4000 oralov razširiti, v kolikor so zaraščene s planinskim gozdom in to v smislu komisije strokovnjakov, ki se je vršila lansko leto na licu mesta. Proti izvedbi agrarne reforme na cerkvenih posestvih se sicer pojavlja z gotove strani odpor, vendar pa se bo kljub temu dovedla do konca, tako da bo postalo zopet ljudstvo gospodar na svoji zemlji, kot je bilo v davnih starih časih. Zelel je ob koncu zborovanja obilo uspeha.

V imenu mariborske samoupravne oblasti je pozdravil navzoče referent velikega župana, g. inž. Zidanšek ter jih vzpodbujal k delu za izboljšanje planin, ker se bo s tem splošno dvignila tudi živinoreja in bikoreja. Slovenci moramo pokazati tako drugim, da znamo tudi na tem polju orati ledino. Ob koncu je še naglasil, da se gospodarji in kmetovalci ne smejo preveč zanašati na podporo države, nego morajo nastopiti v prvi vrsti pot samopomoči, ki je najbolj sigurna. Delegat šumske direkcije inž. Ružič se je strinjal z izvajanjem predgovornikov glede povzdige planinstva ter izjavil, da so sprejemljiva tudi s stališča gozdnega gospodarstva in gozdnega zakona, odnosno načrta za nov tak zakon. Zborovanja se je udeležil ter ga pozdravil tudi znani prijatelj planine in pisatelj brošure »O pašnikih in pašniških zadrugah« g. župnik Kukovič iz Dobrne.

Končno je po triurnem razpravljanju, pri katerem so navzoči z velikim zanimanjem sledili predavateljem in govornikom, predsednik in sklicatelj g. dr. Spiller-Muys zaključil lepo uspešno zborovanje ter izrazil željo, da bi seme, ki je bilo zasejano plodno in bogato obrodilo. Vsi predlogi, ki so bili stavljeni, so se vzeli na znanje in navzoči zastopniki oblasti so izjavili, da so bo z njihove strani storilo vse, da se izvedejo.

g Žitni trg. Na novosadski produktivni borzi notirajo žitu sledeče cene: pšenica 322,50 do 325 Din, ječmen 325 Din, oves 250 Din, koruza 232,50—250 Din, pšenična moka št. 0 510 Din.

g Prodnica tobaka v Bosni in Hercegovini. Štiri tobačne tvornice v Bosni in Hercegovini so producirale lani 1198 milijonov komadov raznih cigaret in 3048 ton tobaka v zavojih. V istem letu je znašal konzum tobaka v celi Bosni in Hercegovini 257 milijonov cigaret in 1281 ton tobaka v zavojih. Tobaka se je lani pridelalo v celi Bosni in Hercegovini okoli 3000 ton, leta 1922. pa 2485 ton.

g Poljska zunanja trgovina in konjunktura. V preteklem letu je vvozila Poljska za 1118 milijonov zlatih frankov blaga. Izvozila pa za 1193 milijonov. Situacija v tekstilni industriji je normalna. Petrolejska industrija je prejela veliko naročil iz inozemstva.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«.
Urednik: Ivan Podržal.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

E. M. Laumann — Raoul Bigot:

Skrivnostna snov.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

VI. Odlomek rokopisa.

— Sedaj sem profesorica za naravoslovje na mestni gimnaziji v Provinsu, je dejala Germaine Laurière. S to skromno službo sem zadovoljna. Živim s svojo materjo. Ko sem bila še čisto majhna, sem izgubila očeta. Moja plača in mala pokojnina zadostujeta, da živimo srečno.

Escander se je priklonil.

— Toda, je nadaljevala Germaine, moje sedanje življenje vas ne bo zanimalo. Moje preteklo življenje pa vam bo razjasnilo, zakaj sem prišla v Pariz in računala s tem, da me bodo poslušali. V onem času, ko sem se pripravljala za izpit na Sorbonni,* sem spo-

* Pariško vseučilišče.

znala, da nimam dovolj denarja, da bi mogla končati svoje študije. Tako sem začela iskati službe in ker sem bila dobro podkovana v kemiji, sem slednjič našla precej dobro plačano mesto preparatorke pri že slavnem kemiku. Zvečer pa sem delala zase.

— Rad bi vas prosil za nekaj, gospodična.

— Kaj?

— Dajte mi roko.

Germaine je lahno zardela, potem pa je odkrito, s smehljajem prožila možu svojo nežno in belo roko.

Mladi mož jo je krepko stisnil, kot bi bil stisnil roko tovariša. To je bila srečna misel, kajti vsled tega so padli zadnji pomisleki mlade dame. Nadaljevala je:

— Možak, v katerega službo sem vstopila, se je imenoval Jacques Lambert; morda ste že kaj slišali o njem?

Escander je odkimal z glavo.

Germaine je nadaljevala:

— Ta možak je bil nemirno bitje. Venomer se je sklanjal nad svoje steklenke, epruvete in formule. Vidim ga še v njegovi beli halji, kako je mešal spojine in deloval z najnevarnejšimi sestavinami. Čistila sem ga kot učenjaka, a ljubila ga nisem. Strah me je bilo pred njim. Kar gori je od sovraštva.

Mesto, ki si ga je pridobil s svojim delom, mu ni zadostovalo, čeprav je bilo visoko. Hotel je vse, bogastvo, čast. Njegovo sanjarenje ga je dvigalo v višine in vrniti se iz njih v navadno zemeljsko nižino je bilo zanj zelo bridko. Njegovo sovraštvo in njegovo govorjenje me je plašilo.

Živel je na prav čuden način, naravnost skrivnostno, včasih je naenkrat zginil, ne da bi prej komu kaj povedal, ali rekel, kam gre in čemu, potem se je pa vrnil, kot je bil odšel.

Toda naslednji dan po teh nerazumljivih odsotnostih je bil izredno razburjen, nezaupljiv in nemiren. Vendar mi je rade volje zaupal, kaj dela. Neki dan mi je naznanil, da bo napravil veliko iznajdbo, snov velikanske sile, ki bi ga mogla napraviti za gospodarja sveta. Toda za poskuse bi rabil denarja, mnogo denarja, brez njega bi se ne dalo delati praktičnih preizkusov s to iznajdbo. In bedasti svet, ki ga omalovažuje, bo spoznal enkrat v svojo škodo, koliko velja pustiti v temi takega znanstvenika kot je on; kajti on Jacques Lambert, bi potem mogel uničiti največja mesta, kakor bi mu ravno ugajalo, pa tudi najbolj oborožene narode, ne da bi bilo pri tem kake nevarnosti zanj. Ko je imel eno svojih kriz, mi je dejal:

— Zločin je upravičen, če vodi k iznajdbi, ali če ji služi. Dobro lahko nastane iz zlega in zdravnik, ki bi rezal živa človeška telesa,

da najde izvor raka, bi bil dobronik človeškega rodu... Sicer pa, kaj je človeški rod? Kup bebecv! Kaj je življenje bitja, v katerega možganih ni niti moči, niti jasnosti?

Spominjam se prav dobro teh besed, ker so me vso zmedle in pravila sem jih še isti večer svoji materi, ki se je zelo vznemirila.

Od takrat naprej sem le malo govorila z njim. Delala sem mu, toda umaknila sem se vsem prilikam, da bi spet nastopal zaupno napram meni. To ni bilo prav, toda kot sem vam že rekla, sem se ga bala.

Imela sem nalog, da urejujem njegove zapiske, kajti hotel je imeti vse v strogem redu. Enkrat sem našla v pepelu v peči papir, ki ga je ogenj le deloma uničil, pogledala sem ga in kar sem čitala, je bilo tako čudno, da sem ga shranila.

Ta papir, ki ga je hotel Jacques Lambert upepeliti, sem hotela pokazati ministru, ker opravičuje vse sumnje.

— Imate ta papir?

— Ne, obdržali so ga, toda lahko ga spet sestavim.

— Natakaj, je zaklical Escander, prinesite pisemskega papirja.

Sam je napravil prostor na mizi in potisnil pivnik pred dekle. Odprla je svojo torbico, vzela iz nje polnilno pero in z visoko pisavo napolnila list in pustila cel kup praznih mest, kjer je v originalu ogenj uničil pisavo.

Escander je primaknil stol in z napetostjo so sledile njegove oči zlatemu peresu. Čital je:

Našel...

skoraj popolno izolacijo

še en mesec ali dva

samo denarja!

Imenoval ga bom Kristalopir. Z njim bom stražil... svet

Od sedaj naprej... napisati na ta papir znake — nočem, da bi mogel kak čašopis zanikati, da sem jaz to iznašel...

...vsrkava takorekoč toploto teles, ki so v gotovi razdalji od njegove površine. Ta toplota pa prešine materijo in začne razgrevati vse, kar se nahaja v gotovi razdalji na nasprotni strani...

... Ko je Escander prečital te vrstice, je bil ves iz sebe; čeravno so bili ti odlomki nepopolni, so mu vendar popolnoma jasno kazali vso zadevo.

Če se Jacques Lambert ni motil v dalekosežnosti svoje iznajdbe, če ni sam pred seboj pretiraval njene važnosti, bi bilo treba pripoznati, da je iznašel telo, čigar svojstva so bila v stanu, povzročevati čudne prikazni. Tako je mislil časnikiar, ki je imel navado vse v podrobno in točno razmišljevati. Zamišljeno je gledal ta skrivnostni papir.

— To je imenitno, je dejal. Ti bebeci...

Nato je nekaj časa molčal, potem pa je dejal:

— Ali veste, kje je sedaj Lambert?

— Ne vem.

— Dobro, našel ga bom. Gospodična, na vsak način pa je vaš začetek srecen in čestitam vam. Ta papir je morda samo posledica sanjarenja, ali je pa morda več, bomo videli. Vi se boste vrnili v Provins, kjer boste čakali, da vam brzojavim, jaz pa bom iskal tega Lamberta. Sedaj pa, povejte mi... ali ste častihlepni?

— Nikakor ne.

— Kaj, ali ne bi hoteli lepe stolice za kermijo?

— Da, če bi mi jo ponudili.

— Ponudili vam je ne bodo, toda morda vam bodo dali sredstev, da jo dobite. Ali bi jo sprejeli?

— Da.

— Dobro. Ali vam Provins zelo ugaja?

— Rajši bi živela v Parizu.

— Krasno. Ali vas smem smatrati v vsakem slučaju za sotrudnico?

— Gotovo, če vam morem v čem koristiti.

— In koristili mi boste. Mislim, da bomo še prav dobre volje. Vrniti se hočem v uredništvo in napisati članek, o katerem se bo mnogo govorilo. Ali mi dovolite, da vzamem ta papir s seboj? je dodal časnikiar in pokazal na list, na katerem so stale zapisane skrivnostne besede.

— Gotovo da.

— Preprijazni ste. Sedaj pa idiva.

Escander je plačal in nato sta šla navzdol po Champs Elysées.

— Upam, da se ne boste dolgočasili do šeste ure: saj je tu toliko lepih prodajalen.

— Moram še nekaj stvari nakupiti, je smehljaje dejala dekle.

— Torej na svidenje ob šestih na kolodvoru, spremil vas bodem do vašega vagona; na vsak način pa vam bom pisal.

— Veselilo bi me, je dejala Germaine, če o meni ne bi omenili besedice.

— Ne bojte se, nihče ne bo vedel, odkod imam podatke.

Mlada človeka sta si podala roke in Escander je gledal za odhajajočim dekletom in občudoval njega vitko hojo.

VII. V pisarni ministrskega predsednika.

Escandra ni bilo na kolodvoru. Germaine je vstopila v vlak malo slabe volje, rada bi se bila spet sešla s tem velikim možem s svetlimi očmi, ki je govoril odkrito in simpatično, in njeno potovanje je bilo žalostno.

Z urejevanjem svojega senačnega članka je bil Escander preveč zaposlen, da bi mogel priti pravočasno na kolodvor. Za trenutek je bil slabe volje, a pozabil je naglo na to, ko je pomislil na govorico, ki jo bo povzročil.

Ob sedmih je nesel svoj članek glavnemu uredniku.

— To je izredno, je dejal ta, ko je prečital članek; toda, dragi moj Escander, stvar je preveč romantična in to dekle smatra svoje sanjarije za resničnost.

— Isto so dejali Trojanci o Kasandri, je odgovoril Escander.

Glavni urednik je bil malo užaljen, ker pa je svojega sotrudnika visoko čislal, mu tega ni hotel pokazati.

— Pomirite se, vaš članek bo izšel, toda v dveh vrsticah bo list odklonil vsako odgovornost zanj; razen tega bom telefoniral ministru za notranje zadeve, da zvem, kakšno mnenje imajo tam o tej stvari.

Escander je priklinal, menda bolj iz pomilovanja kot iz pritrdjevanja, med tem ko je glavni urednik prijel za aparat.

— Dajte mi, prosim, ministrstvo notranjih zadev, kabinet ministrskega predsednika.

Pričakujoč zvezo je spraševal Escandra o dekletu.

Ta mu je pravil celo stvar zelo hladno: toda prebrisani Le Sauter se je lahno nasmešnil.

V tem trenutku je dobil zvezo.

— Vi, gospod predsednik? Le Sauter govori... Dobro, hvala... Čujte, Escander mi je prinesel izreden članek o dekletu, ki ste ga sprejeli to jutro... Kaj?... Aha, da... gre za znanstvenika, ki je baje iznašel... Da tako je

(Dalje prih.)

SPLOŠNA KNJIŽNICA

	Broš.	Vez.
St. 1. I. Albrecht: Ranjena gruda , izvirna povest, 104 str.	Din 12.—	Din 17.—
" 2. Rado Murnik: Na Bledu , izvirna povest, 181 str.	" 16.—	" 22.—
" 3. I. Rozman: Testament , ljudska drama v 4 dej., 105 str.	" 12.—	" 17.—
" 4. Cvetko Golar: Poletno klasje , izbrane pesmi, 184 str.	" 20.—	" 26.—
" 5. Fran Milčinski: Gospod Fridolin Zolna in njegova družina , veselomodre črtice I., 72 str.	" 8.—	" 13.—
" 6. L. Novák: Ljubosumnost , veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 45 str.	" 6.—	" 11.—
" 7. Andersenove pripovedke. Za slovensko mladino priredila Utva, 111 str.	" 12.—	" 17.—
" 8. E. Gaboriau: Akt šte. 113 , roman, poslov. E. V., 536 str.	" 22.—	" 28.—
" 9. Dr. Fr. Veber: Problemi sodobne filozofije , 347 str.	" 24.—	" 30.—
" 10. I. Albrecht: Andrej Ternouc , reliefna karikatura, 55 str.	" 6.—	" 11.—
" 11. Pavel Golia: Peterčkove poslednje sanje , božična povest v 4 slikah, 84 str.	" 12.—	" 17.—
" 12. Fran Milčinski: Mogočni prstan , narodna pravljica v 4 dejanjih, 91 str.	" 12.—	" 17.—
" 13. V. M. Garšin: Nadežda Nikolajevna , roman, poslovenil U. Zun, 112 str.	" 10.—	" 15.—
" 14. Dr. Karl Engliš: Denar , narodno-gospodarski spis, poslovenil dr. Albin Ogris, 236 str.	" 26.—	" 32.—
" 15. Edmond in Jules de Goncourt: Renée Maupérin , roman, prevel P. V. B., 239 str.	" 15.—	" 21.—
" 16. Janko Samec: Življenje , pesmi, 112 str.	" 15.—	" 20.—
" 17. Prosper Mérimée: Verne duše v vlačih , povest, prevel Mirko Pretnar, 80 str.	" 9.—	" 14.—
" 18. Jarosl. Vrhlický: Oporoka lukovskega grajsčaka , veseloigra v 1 dejanju, poslovenil dr. Fr. Bradač, 47 str.	" 6.—	" 11.—
" 19. Gerhart Hauptmann: Potopljeni zvon , dramatska bajka v 5 dejanjih, poslovenil Anton Funtek, 124 str.	" 16.—	" 22.—
" 20. Jul. Zeyer: Gompači in Komurasaki , japonski roman, iz češčine prevel dr. Fr. Bradač, 154 str.	" 14.—	" 20.—
" 21. Frid. Zolna: Dvanajst kratkočasnih zgodbic , II., 73 str.	" 8.—	" 13.—
" 22. L. N. Tolstoj: Kreutzerjeva sonata , roman, poslovenil Fr. Pogačnik	" 14.—	" 20.—
" 23. Sophokles: Antigone , žalna igra, posl. C. Golar, 60 str.	" 9.—	" 14.—

Znanstvena zbirka (veliki 8° format):

St. I. Dr. L. Cermelj: **Boškovičev nauk o materiji — prostoru — času v luči relativnostne teorije**, 52 str.

Za vsak zvezek je računati po Din — 80 poštne in odpravnine.

Naročila sprejema: **Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.**

Najcenejše nove in rabljene pisalne stroje

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računalnih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica 6./I.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr.
tvornica vlasnic, kljukic, rlnčic
za čevlje, kovinastih gumbov
I. t. d.

Ljubljana I. poštni predal št. 126.

Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo. Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj.

STOEWER RECORD

Vrhunec finomehanike.

Zastopstvo Lud. Baraga Ljubljana
Šelenburgova ulica šte. 6/I.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah

Moderna knjigoveznica.

Brzo - brzo

na vlak v Celje v veletrgovino R. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavo platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros-cene.

Jadranska Banka d.d. Beograd

Centrala (začasno) Ljubljana.

Delniška glavica: Din 60,000.000 — Rezerva Din 32,515.000 —

Podružnice:

Beograd
Bled
Cavtat
Celje
Dubrovnik
Ercegnovi

Jelsa
Jesenice
Korčula
Kotor
Kranj
Ljubljana
Maribor

Metković
Prevalje
Sarajevo
Split
Sibenik
Zagreb

Naslov za brzojave: **JADRANSKA.**

Amerikanski oddelek. = Potniški urad.

INOZEMSKA ZASTOPSTVA: ITALIJA: Banca Adriatica, Trst, Opatija, Zadar.
AVSTRIJA: Adriatische Bank, Dunaj. JUZNA AMERIKA: BANCO YUGOSLAVO
DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

AFILIACIJA: FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.

Banka ima prvovrstne zveze v vseh glavnih mestih
::: sveta in se peča z vsemi bančnimi posli. :::